

ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟ ΔΟΛΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΤΟΣ 14ο ♦ ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 53 ♦ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 1997
ΤΑΧ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΑΛΑΡΗ 52 ♦ 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Λόγια που λέγονται

Οι Δολιώτες ανέκαθεν φημίζονταν για την νοικοκυρσύνη των σπιτιών και την κοσμική τους εμφάνιση.

Το ψηφιδωτό του δικέφαλου αετού στον διάδρομο προς την αψίδα τελετών του ξενώνα.

Ήταν ταξιδευμένοι οικογενειάρχες και φρόντιζαν για το καλλίτερο. Είχαν αποκτήσει και καλλιτεχνικά ταλέντα.

Αυτό είναι γνωστό. Το άγνωστο είναι εάν υπάρχουν σήμερα μεταξύ αυτών που έμειναν άνθρωποι με τα παραπάνω προσόντα.

Με χαρά ανακάλυψα ότι πράγματι

υπάρχουν και μάλιστα τους υπερβαίνουν. Αυτό το διαπίστωσα στην πρόσφατη επίσκεψη στο χωριό όταν αντίκρισα έναν σύγχρονο, δυναμικό και δημιουργικό έφηβο στημένο στον μπάγκο του ανάμεσα σε μικροεργαλεία και κουτιά με πολύχρωμες ψηφίδες και ποικιλόχρωμα βότσαλα, να αυτοσχεδιάζει ψηφιδωτές παραστάσεις και σχέδια.

Δεν πίστεψα στα μάτια μου.

— Βρε Φόρη έγινες ψηφοθέτης; Μουσικής και Μουσάριος της Βυζαντινής τέχνης;

Εμείνα κατάπληκτος στην επιμονή και την προσπάθειά του.

— Με κάτι πρέπει να ασχοληθώ στις ώρες της σχολής μου. Η μοναξιά θέλει συντροφιά, θέλει απασχόληση, θέλει χόμπι, μου απαντά. Εδώ οι μέρες δεν διαβαίνουν εύκολα.

Και πράγματι έτσι είναι. Δεν είχα

παρά να συγχαρώ τον Φόρη Κωσταρά που έταξε σκοπό της ζωής του να μορφαίνει το Δολό και να του δώσει τουριστική εμφάνιση. Παράδειγμα ο ξενώνας που με τόση επιμέλεια, ζήλο, φαντασία και παραδοσιακό αυτοσχεδιασμό διακόσμησε. Η αχυροκαλύβα, έργο των χειρών του, η αχυροσκέπαστη εξέδρα των αναψυκτικών, το χαγιάτι του μαγειρίου με την πλακόστρωτη δενδροσκέπαστη αυλή, τις υπέροχες τοξοτές καμάρες της αψίδας των τελετών και ο καταπράσινος λουλουδιασμένος κήπος με τα θερμοκήπια ο ίδιος τα σχεδίασε και πολύ μόχθησε στο στήσιμό τους.

Αυτά μαρτυρούν δημιουργικότητα και κοπιαστική προσωπική προσπάθεια.

Ωσάν να μη έφθαναν τα παραπάνω, άρχισε να μας παρουσιάζει μια ιδιόζουσα καλλιτεχνική ικανότητα του εσωτερικού του κόσμου που βρήκε έκφραση στην τέχνη της «ψηφοθέτησης».

Σε μια μικρή γωνιά συναρμολογεί ενδιαφέροντα ψηφογραφήματα. Έστρωσε τον πέτρινο διάδρομο από το αναψυκτήριο μέχρι την αψίδα των τελετών και τον στόλισε με τρεις ψηφιδωτές ροζέτες, έργα των χειρών του, όπως αυτή του δικέφαλου αετού που εικονίζεται παραπάνω. Εργάζεται και σύντομα συμπληρώνει μια τέταρτη μεγάλη μωσαϊκή βουκολική εικόνα.

Τι να ευχηθούμε στον Φόρη. Ό,τι κι αν πούμε είναι λίγο. Του ευχόμαστε υπομονή και υγεία.

Υπάρχει όμως και δεύτερος αφανής καλλιτέχνης στο Δολό, δίχως απαιτήσεις. Υπομονετικός και δραστήριος. Ο Γιώργος Ντόντης. Έχει μετατρέψει το σπίτι του σε ξυλόγλυπτα πλαίσια και εικόνες εξαιρετικής χαρακτηριστικής τέχνης.

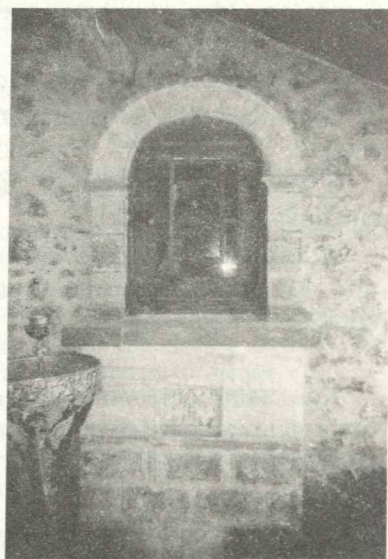
Τον χειμώνα το ξύλο και το καλοκαίρι το λιθάρι είναι το υλικό του Γιώργου που τα μετατρέπει σε καλλιτέχνημα. Για ρίξτε μια ματιά στο «κόνισμα»

στον δρόμο προς την «μούρσα»!! Μας φανερώνει το μεράκι και την υπομονή του.

Το πέτρινο εικονοστάσι στον νάρθηκα του Αγ. Νικολάου, σχεδιασμένο και σμιλεμένο από τα χέρια του Γιώργου έδωσε μεγαλοπρέπεια στο ταπεινό χαγιάτι του ναού.

Η αποκάλυψη του πλαισίου της πόρτας της εκκλησίας, η απόδηση και αρμολόγηση των κιώνων και του τοίχου του χαγιατιού μας παρουσίασε το

Το (πέτρινο) εικονοστάσι στον νάρθηκα του Αγ. Νικολάου

αρχικό παραδοσιακό σχήμα τους. Η τοξωτή θυροπούλα στις σκάλες και η πλακόστρωση της πλατείας της Καστανιάς είναι δική του έμπνευση.

Τελειώνοντας δεν έχω παρά να συγχαρώ θερμότατα τους αποκαλυφθέντες καλλιτέχνες και να τους ευχηθώ να μας παρουσιάζουν ευχαρίστες εκπλήξεις. Υπομονή, δύναμη και υγεία.

Ε. Ε. Κούβαρης

ΚΟΥΒΕΝΤΟΥΛΕΣ

ΤΙΜΗ ΣΤΗ ΜΑΝΑ

ΤΟΥ ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

Σήμερα θα τιμήσουμε τη Μάνα, την στοργική, την ανεκτίμητη και αναντικατάστατη Μάνα. Και είναι τόσο όμορφη η εποχή της Άνοιξης για τη μορφή της, γεμάτη με δροσιές και λουλούδια, με χίλιες ομορφιές όπως ταιριάζει στη μορφή της.

Τιμούμε τώρα τη μάνα που αγωνίζεται για να φτιάξει έναν καλύτερο άνθρωπο, τη Μάνα που πάντα δημιουργεί ένα ευτυχισμένο και ζεστό σπιτικό για τα παιδιά της και το σύνορό της.

Τιμούμε τη Μάνα που σ' όλη της τη ζωή αγωνίζεται για τα παιδιά της να γίνουν πρότυπα μέσα στην κοινωνία και να τα βλέπει και να τα χαίρεται. Τότε νοιώθει τόσο περήφανη και ευτυχημένη γιατί έπραξε σωστά τα καθήκοντά της, όπως νοιώθουν και τα παιδιά της γι' αυτή το ίδιο πράγμα.

Τιμούμε κάθε χρόνο τον μήνα Μάιο τη Μάνα που είναι πάντα δί-

και να μοιράζει τους θησαυρούς της καρδιάς της και τα υλικά αγαθά σε ίσια μέρη, σ' όλα της τα παιδιά, για να μη δημιουργούνται μίσση και έχθρες, που τις περισσότερες φορές φέρνουν το χωρισμό και την διάλυση της οικογένειας. Τιμούμε τη Μάνα που πιστεύει στα ιδανικά της φυλής μας και στο Θεό, διότι μπόρεσε αυτά τα πιστεύω της να τα μεταδώσει και στα παιδιά της.

Στη Μάνα που ξεχνά πάντοτε τις πίκρες και τα βάσανα που τις προξένησαν τα παιδιά της και τα συγχωρεί.

Τιμούμε τη Μάνα που είναι πάντα οδηγός και προστάτης των παιδιών της, αυστηρή μα και στοργική, όχι σκλάβια των παιδιών της, αλλά ούτε και τύραννος.

Τις περισσότερες φορές τη βλέπουμε να κρατά στους ώμους της το βαρύ σταυρό του μαρτυρίου, με τόση

• Συνέχεια στη 3η σελίδα

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΟΤΙ:

του ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

Επειδή το Γλωσσάριό μου σήμερα είναι φτωχό, θα το συμπληρώσω στο τέλος μ' ένα απόκομμα εφημερίδος που βρήκα μέσα στα χειρόγρατά μου, χωρίς να θυμάμε ποιος μου το έδωσε. Πάντως τον ευχαριστώ και περιμένω να μου στείλει και άλλα.

● **Σπαγέτο:** Λεπτό χωρίς τρύπα μακαρόνι.

● **Σπάλα:** Η πλάτη του σφαχτού.

● **Σπαρίλα:** Η τεμπελιά, η οκνηρία.

● **Σιτερέσιον:** Τα τρόφιμα της ημέρας.

● **Στρατί:** Μικρό και στενός δρόμος.

● **Συγκάικα:** Φλεγμονή, ερεθισμός του δέρματος λόγω τριβής.

● **Ταμάμ:** Ακριβώς το ίδιο πράγμα, ή στην κατάλληλη στιγμή.

● **Σαϊνί:** Ο άνθρωπος με ευστορφία, ο ικανός.

● **Σαρμάς:** Είδος φαγητού από λιανισμένα εντόσθια μικρού ζώου και ρύζι.

Και τώρα απολαύστε το απόκομμα που μου εστάλει από κάποιο φίλο ή χωριανό που δεν τον θυμούμε.

«ΦΑΓΕ ΤΟΝ ΠΕΡΙΔΡΟΜΟ». Στα λαϊκά μεγέρικα, κατάλογοι φαγητών δεν υπήρχαν. Και τα

τέσσερα - πέντε φαγητά: Σούπες, όσπρια, μαρίδες, πατσάς και ψητό ήταν γραμμένα με κιμωλία σε ένα μαύρο πίνακα, που τον έλεγαν «άβακα» και ήταν κρεμασμένος στην είσοδο του μαγέρικου. Αν κάποιος πεινασμένος ή λαίμαργος έτρωγε και τα τέσσερα πιάτα που ήταν γραμμένα στον άβακα έλεγαν: «έφαγε τον άμπακα», δηλαδή έφαγε πάρα πολύ. Άλλος χαρακτηρισμός για τους λαίμαργους και τους πολυφαγάδες είναι το: «Εφαγες τον αγκλέουρα» που ξεκινά από τον «αγκλέουρα», το φυτό με τις παράξενες ιδιότητες. Πικρός και στυφός στη γεύση, όταν τον μυρίσεις σου προκαλεί κάτι σαν ναυτία. Γι' αυτό και τη δυσφορία που νιώθει κανείς ύστερα από πολυφαγία τη χαρακτηρίζουμε με τη φράση «έφαγε τον αγκλέουρα». Αλλά υπάρχει και το: «έφαγε το καταπέτασμα». Σημαίνει ένα πολυφαγά, που έφαγε τα πάντα, δεν έμεινε τίποτα άλλο να φάει παρά το τραπέζο-μάνηλο, που σημαίνει το καταπέτασμα. Να προσθέσουμε και το: «Εφαγε τον περιδρομο». Περιδρομος στην ιατρική σημαίνει πόνος της κοιλιάς. Και εκείνος που τρώει πολύ, φυσικό είναι να τον πονάει η κοιλιά δηλαδή «περιδρομος». Γειά σας και σας περιμένουμε στο Δολό.

Μερικά χρόνια πριν...

Κατάθεση στεφάνων στο Ηρώον Δολού, το 1969. Την σημαία κρατάει ο μαθητής Ηλίας Γ. Πότσος.

ΤΑ «ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ»

Με έκπληξη, αλλά και μεγάλη χαρά πήρα το αριθμ. 52 φύλλο της τριμηνιαίας έκδοσης του Εκπολιτιστικού Συλλόγου του Δολού Πωγωνίου: «ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ».

Με έκπληξη γιατί εδώ και 13 χρόνια κυκλοφορεί μία εφημερίδα από τα χωριά μας και δεν είχα πάρει είδηση. Με πολλή χαρά γιατί μου έφερε κάποια μηνύματα από τα ακριτικά χωριά μας. Τα χωριά μας, που, δυστυχώς, σήμερα είναι νεκρές πολιτείες... Και ακριβώς γι' αυτό το λόγο η συγκίνησή μας είναι πιο έντονη από άλλες εποχές. Ίσως είναι και κάποια «ενοχή» που τα αφήσαμε και εφύγαμε και σιγά-σιγά ερημώθηκαν...

Το χωριό μου, οι Δρυμάδες, στους πρόποδες της Νεμέρτσικας και στο τέρμα της Ελλάδος, στέκεται

αντικρυστά στο Δολό. Το Σταυροσκιάνι, το Δολό και το Χλωμό, από την άλλη πλευρά, αποτέλεσαν τον πρώτο οπτικό ορίζοντα στη γνωριμία μου με τον «έξω κόσμο» του χωριού μου.

Μαθητής στο Δημοτικό σχολείο το 1937 (πριν 60 χρόνια), κάναμε την πιο μακρινή εκδρομή με το δασκαλό μας στο Δολό.

Ήταν Μάιος μήνας. Δεν θυμάμαι την ακριβή ημερομηνία.

Η χαρά που ένοιωσα δεν περιγράφεται. Και μου έμεινε αξέχαστη. Γιατί ούτε αυτοκινητόδρομος υπήρχε τότε, ούτε ήταν εύκολο, την εποχή εκείνη, να ταξιδέψουν, όχι μόνον τα παιδιά, αλλά ούτε και οι μεγάλοι. Και μια εκ-

δρομή στο Δολό ήταν γενο- νός μέγα...

Τον Απρίλιο του 1941, όταν άρχισε η υποχώρηση του Ελληνικού Στρατού από το Τεπελένι, φόβος και τρόμος κατέλαβε όλους. Πολλοί καταφύγαμε τότε στο Δολό μέχρι να ιδούμε τι θα γίνει. Το Δολό το θεωρούσαμε απόμερο και έξω από το πέ- ρασμα εχθρικών στρατευμά- των... Εμείναμε αρκετές ημέ- ρες μέχρι που ησύχασαν λίγο τα πράγματα. Εγώ έμεινα στο σπίτι του Βάση με άλλους συγγενείς.

Πάνω από 10 Δολιώτι- σες παντρεύτηκαν Δρυμαδιώ- τες μέχρι το 1940. Ανάμεσα σ' αυτές και η νουνά μου, που με βάπτισε, η Κλεάνθη Παπαγεωργίου (Μπέη).

Όπως διαμορφώθηκε ση- μερα η κατάσταση στο Πα- γώνι, η κυκλοφορία παρό- μοιων εντύπων είναι πηγή αναψυχής. Είναι ο μόνος τρόπος να μην κόψουμε την επαφή με τα άγια εκείνα χω- ματα.

Τα χώματα που έχουν πό- ρει ένα μέρος της ψυχής μας και το κρατούν. Κάθε βράδυ, ξαπλώνοντας στο κρεβάτι, κάνω ένα νοερό ταξίδι στα μέρη εκείνα και έτσι γίνεται γλυκός ο ύπνος που έρχεται κατόπιν.

Αξίζουν θερμά συγχαρη- τήρια στους εκδότες των «ΔΟΛΙΩΤΙΚΩΝ». Διαβάζο- ντάς τα φθάνω νοερά στο Δολό και από εκεί αντικρίζω τις Δρυμάδες... τις Δρυμάδες που έμειναν με έναν κάτοικο το χειμώνα...

Ευχαριστώ πολύ για την αποστολή και εύχομαι γρήγο- ρα να κυκλοφορήσουν πολλά τέτοια έντυπα από όλο το Παγώνι.

Το Παγώνι που όλοι αγα- πάμε και δεν πρέπει να το ξε- χάσουμε ποτέ...

Αθανάσιος Δέμος
Πωγωνίσιος -
Δρυμαδιώτης

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΔΟΛΟΥ

του Σπύρου Παγούνη

(Συνέχεια από την προηγούμενη)

16. Αναστάση (στον Α.) ανδρ. τοπωνύμιο (από κάποιον Αναστάση, άγνωστον πουν και τότε) με μια μικρή έκτα- ση καλλιεργήσιμη, συνέχεια της Φωσφόρολης με ελάχιστα άγρια δέντρα.

17. Αήλιο (το ή στο Αήλιο). Ολόκληρη η δυτική πλευρά του Κοινοτόμου από τις Διάλτσες - το βο- ρειότερο σημείο - όριο με περιοχή Κασολάσκου ως το Μέγα Λάκκο το νο- τιστερό όριο με την περιοχή Φαραγγίου. Δεντόφυτο με παντός είδους αυτο- φυή δέντρα. Όλα τα είδη βαλιανιδιάς - μερόδου - τσεριά - κρεπουνιά) τα είδη γραβού (μαυρόγραφου, τσιουπόγραφου, μπαμπούλα, φράξος, γκερμιά, κρα- νίες, γκερμιά κι ένα σωρό άλλα είδη.

Τόπος έλευσεως και κλάδων της των κατόικων, αλλά και βοσκής γιατί ανέμεσα στα αυτοφυή δέντρα πλούσια είναι η γλήη κατά τους θερινούς ξη- ρούς μήνες ακόμη.

18. Ανοιγματα του Καρακίτσου. Ένα κομμάτι από την περιοχή Μάντης δεξιά του αυτοκινητοδρόμου προς βο- ρήν, ιδιοκτησία οικογενείας Καρακίτσου που ένα μικρό κομμάτι επίτεδο καλλιε- ρήματα το ξένιζαν όσο μπορούσαν, το περριάνονταν με ξηρολιθία και το ιδιο- κτήτης με μεγαλύτερη χερσαία όχι καλλιεργήσιμη αλλά βοσκήσιμη και ίσως σε χρονίς με ευνοϊκές καιρικές συνθή- κες για χορτονομή.

19. Απιά (η - στην Απιά). Περιοχή μεταξύ των υψομάτων Αγίου Χριστόφορου και των απέναντι υψομά- των μάλλον δασώδης περιοχή με μικρές λιανές καλλιεργήσιμες. Έχει και αρκετές

γχορτοίσιες (αγριοσαλαδιές). Πιθανόν να υπήρχε παλαιότερα και καμμία ήμερη αγλαδιά - απιάδα εξ ης και τ' όνομα της περιοχής Απιάδα.

20. Ασκηταρίο (το στο Ασκηταρίο). Μικρή σπηλιά στο μέσον περίπου του ύψους της δυτικής πλευράς της χαρά- δρας του Κουβαρά, απέναντι σχεδόν από το Εικόνισμα Παγούνη ή λίγο νοτιότερα. Στο άνοιγμα της φαίνεται από μακριά να υπάρχει χαμηλός τοίχος. Παράδοση αναφέρει ότι ήταν κατοικία ασκητή, εξ ου και το όνομα.

Διαδίδονταν παλαιότερα ότι τη νύ- χτα άναβε ένα μικρό φως (καντηλάκι ή κερί).

21. Αυγουστέλα (η). Οβίρα στο Ξυλογόφυρο που παρουσιάζει μια ιδιο- μορφία. Είναι πέτρινη με αρκετό βάθος, αλλά και με πρόοβαση για τα ζώα από την πλευρά της εξόδου της προς νότον. Κρατάει νερό έστω και λίγο και τον Αυγούστο και γι' αυτό της δόθηκε το όνομα Αυγουστέλα.

22. Βούζιο (το στο Βούζιο). Μικρές εκτάσεις δασική και καλλιεργήσιμη πε- ριοχή ανάμεσα στα υψώματα του Κοι- νοτόμου κοντά στον Άγιο Χριστό- φορο που λόγω της μορφής και συνθέ- σεως του εδάφους διατηρούσε υγρασία και ο τόπος ήταν καταπράσινο. Φαίνεται θα φύτευαν και βούζια.

23. Βρύση του Μανιώτη (προσωπω- νυμικό τοπωνυμικό φυσικής πηγής στην ανατολική πλευρά της χαράδρας στο ποτάμι, στο Γιαλό, ανάμεσα στα λι- ανολιθάρα επί ετησίας βάσεως. Ο Μανώλης ήταν τακτικός επισκέπτης.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Η ΕΝΩΣΗ ΠΩΓΩΝΗΣΙΩΝ ΕΚΟΨΕ ΤΗΝ ΠΙΤΑ

Την Κυριακή 9 Φεβρουαρίου η Ένωση Πωγωνησιών Ηλείου εκόψε την πίτα της σε συνεστίαση που έγινε το μεσημέρι στο κέντρο «Ζωοπατάς» στην Αμφιθέα.

Η συγκέντρωση των Πωγωνησιών που ζουν στα Γιάννενα και πολλών φίλων τους αποδείχτηκε επιτυχημένη στην αλλαγή της ώρας, μια και παραδοσιακά κάθε χρόνο το γλέντι αυτό ήταν βραδινό.

Με τη βοήθεια και της θαυμασίας χειμωνιάτικης λιακάδας πολλοί μαζεύτηκαν και χάθηκαν με κέφι το γλέντι με το Δελβιναϊώτικο τα- χύμι του Τάκη και του Κώτσιο Λούκα που κράτησε ως αργά το από- γευμα.

Τη βασιλόπιτα έκοψε ο γεροντότερος της σύναξης και με το φλουρί δόθηκε αναμνηστικό δώρο ένα «ταπαράκι», για να μη ξεχνάμε και τις ρίζες μας. Κληρώθηκε και το «κανίσκι», που όπως γίνονταν στο Παγώνι περιλάμβανε την πίτα, το ιδιαίτερα φροντισμένο ψωμί και το κρασί.

Μετά το φαγητό άνοιξε ο χορός με το συμβούλιο της Ένωσης και ακολούθησαν όλοι οι άλλοι. Διακρίναμε πολλούς γνωστούς Πωγωνησιών κατά τραπέζια από το Δελβινάκι, τη Βήσση, την Πωγωνιά, τη Μερόπη, το Τεράχι, το Κεφαλόβρυστο, το Κάτω Παγώνι και πολλούς φίλους.

Η Πρόεδρος της Ένωσης κ. Αγγελική Ρούκα-Μανοπούλου ευχή- τηκε καλή χρονιά, ευχαρίστησε όλους τους παρευρισκόμενους και τόνισε την ανάγκη να φροντίζουν όλοι να δείχνουν την αγάπη και το ενδιαφέρον τους για τις εκδηλώσεις, όχι μόνον όσες έχουν σχέση με τον ιδιαίτερο χώρο του καθενός — το χωριό του — αλλά και με το σύνολο που αντιπροσωπεύει η Ένωση Πωγωνησιών Ηλείου που στα πλαίσια των δυνατοτήτων της μπορεί να θυμίζει την ύπαρξη του Πωγωνησιού πνεύματος που —κακά τα ψέματα— όσο πάει και φθίνει.

Ήταν ένα όμορφο Πωγωνήσιο μεσημέρι.

Διώνη Βαδήμα

ΘΥΜΑΜΑΙ ΚΑΙ ΓΡΑΦΩ

Από το έτος 1969 έφυγα απ' το χωριό μου το Δολό του Πωγωνίου και βρίσκομαι πλέον εκατεστημέ- νος στην Αμερική, με τα παιδιά μου και τα εγγόνια μου. Ποτέ όμως δεν ξεχνώ το χωριό μου και κάπου-κά- που το επισκέπτομαι, διότι εκεί έζη- σα τα παιδικά μου και τηραχνισμένα χρόνια της ζωής μου. Φύγαμε απ' το Κεφαλόβρυστο οικογενειακώς το 1933 και εγκατασταθήκαμε πλέον μόνιμα στο Δολό. Εκεί βρήκαμε πολλούς συγγενείς Ποτσαίους. Ο πατέρας μου έπιασε αμέσως δουλειά (σαν άξιος που ήταν) στο τσελιγκάτο του Παναγιώτη Κούλα επί πολλά χρόνια. Εγώ τότε ήμουν μικρός, μαθητής της δευτέρας τά- ξεως δημοτικού, με δάσκαλο τον αυστηρότατο τότε Φρίξο, και το απολυτήριο του Δημοτικού το πήρα απ' τον χωριανό μου δάσκαλο Σπύ- ρο Παγούνη.

Παρ' ότι τα χρόνια κείνα ήταν πάρα πολύ δύσκολα και φτωχά, εγώ σαν μικρός που ήμουν μπορώ να πω ότι ήταν τα καλύτερά μου χρό- νια και τα πιο χαρούμενα και ανέμε- λα. Ήρθε μετά ο πόλεμος και ο εμ- φύλιος σπαραγμός και τα χάσαμε όλα και μαζί και τον αδελφό μου Ηλία. Φύγαμε ένα πρωί του 1948 μαζί με τον εξάδελφό μου Μήτσο Πότση και την αδελφή μου Καλιρ- ρή για τα Γιάννενα και μετά από λί- γο καιρό και η υπόλοιπη οικογένειά μου. Μένανε προσωρινά για πολ- λούς μήνες στο Χάνι του Κωτσολά- μηρου που το είχε τότε ο μακαρί- της Νίκος Θανόπουλος. Ζούσαμε με μισή οκά ψωμί 10 άτομα την ημέ- ρα και με λίγο χαλβά ή ελιές, χορη- γία της Κοινωνικής Πρόνοιας! Επί- σης μας δώσανε και από μια κουβέρτα, ένα ζευγάρι παπούτσια αμερικάνικα, νούμερο 45, για να μην πάθουνε τα πόδια μας από κάλους, και το σπουδαιότερο δώρο που το θυμάμαι ακόμα, ένα πανωφόρι μετά- χειρισμένο που στην πλάτη του είχε ένα τεράστιο τρίγωνο από άλλο χρώμα υφάσματος για να μας γίνω- ρίζουν ότι είμασταν όπως μας λέγα- νε... «ανταρτοπληκτοι». Μη Θεέ μου χειρότερα!

Αφήνω τα δυσάρεστα γεγονότα και σας γράφω κάτι που θυμάμαι για να γελάσετε και λίγο με τα παθήμα- τα μερικών χωριανών και βέβαια και τα δικά μου.

Όταν ήμουν ακόμη αγροφύλα-

κας στο χωριό, κάθε Αυγούστο και Σεπτέμβριο φυλούσαμε τ' αμπέλια μέρα-νύχτα να μην μας κλέψουν τα σταφύλια ή τα φάνε τη νύχτα τα γουρούνια, που τότε ήταν πάρα πολλά.

Ένα βραδάκι ήρθε και ο Γερά- σης Γραμμόζης από τη Βοστίνη για να κυνηγήσει μαζί με μένα και τον Βασίλη Δάκκα γουρούνια. Καλός κυνηγός και πεπειραμένος. Κανονί- σανε τα καρτέρια κάτω απ' τα αμπέ- λια, δεξιά και αριστερά και τραβήξα-

Του
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΟΤΣΗ

με ο καθένας για τη θέση του. Μετά από δύο ώρες περίπου ησυχία, ξάρ- νου ακούμε απαντούς πυροβολι- σμούς.

Σηκώνομαι, πάω παίρνω και τον Δάκκα και πάμε για το καρτέρι του Γραμμόζη. Τον βρήκαμε να ψάχνει στα σκοτάδια, γιατί το φεγγάρι είχε δύση και τον ρωτάμε: Τι έγινε βρε Γεράση θα φάμε γουρούνη; Και βέ- βαια απαντάει λαχανιασμένος, αλλά κάπου έπεσε εδώ μέσα στα σκαρπιά στο ρόβολο και δεν έχω φακό και ψάχνω στα χαμένα. Εγώ και ο Δάκ- κας (που είχαμε φακούς) κατηγορί- σανε ψάχνοντας. Δεν πέρασε λίγη ώρα και ο φακός μου πέφτει επάνω σ' ένα μαύρο ζώο. Πλησιάζω και τι να δω! Μια λάγια στέρφα προβατίνα κοίτανταν χάμου με τα πόδια προς τα πάνω. Φαρμακωθήκαμε για λίγο όλοι μας και μετά ξεσπάσαμε σε γέ- λια. Όταν εξημέρωσε κατεβήκαμε στο καφενείο του χωριού και εκεί ακούσαμε τον Τσέλεγκα Μεντή να λέει: «Βρε παιδιά μήπως είδατε μια λάγια προβατίνα στείρα με το σημά- δι μου!».

Του είπαμε όλα τα καθέκαστα όπως ακριβώς συνέβησαν. Και κατε- βάζοντας το κεφάλι ο μακαρίτης μονολόγησε: «Τι σόι κυνηγοί είστε μωρέ παιδιά εσείς που σκοτώνετε τα προβάτα!» Και στενοχωρημένος ανηφόρισε για τον Άγιο Χριστόφο- ρο όπου ήταν τα κοπάδια του και το κονάκι.

Σας ευχαριστώ και σας χαίρετώ όλους.

ΣΗΜ. ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Σε ευχαρι- στούμε πολύ. Στο επόμενο φύλλο θα δημοσιεύσουμε τα υπόλοιπα κεί- μενά σου, μην ανησυχείς.

ΤΙΜΗ ΣΤΗ ΜΑΝΑ

* Συνέχεια από την 1η σελίδα.

καρτερικότητα και ηρωισμό και πά- ντα με το χαμόγελο στα χείλη λέει:

«Όλα θα περάσουν, αρκεί τα παι- διά μου νάναι πάντα καλά».

Θα ήταν μεγάλη παράλειψη αν δεν τιμήσουμε εδώ τη Μάνα που έφινε από κοντά μας για την αιωνιό- τητα και που θα ζει, όσο ζούμε και

εμείς, για πάντα μέσα στις καρδιές μας.

Η Μάνα που άφησε πίσω της παιδιά που την σκέπτονται με αγάπη και νοσταλγία δεν πεθαίνει ποτέ, αλ- λά μένει μέσα στο χρόνο ανέγγιχτη.

Τη Μάνα μας τιμούμε σήμερα, την στοργική, την τρυφερή, την ανώ- τερη και μεγαλύτερη πηγή ελπίδας και χαράς.

Κατευοδώσαμε τον παλιό το χρόνο - Καλωσορίσαμε το 1997

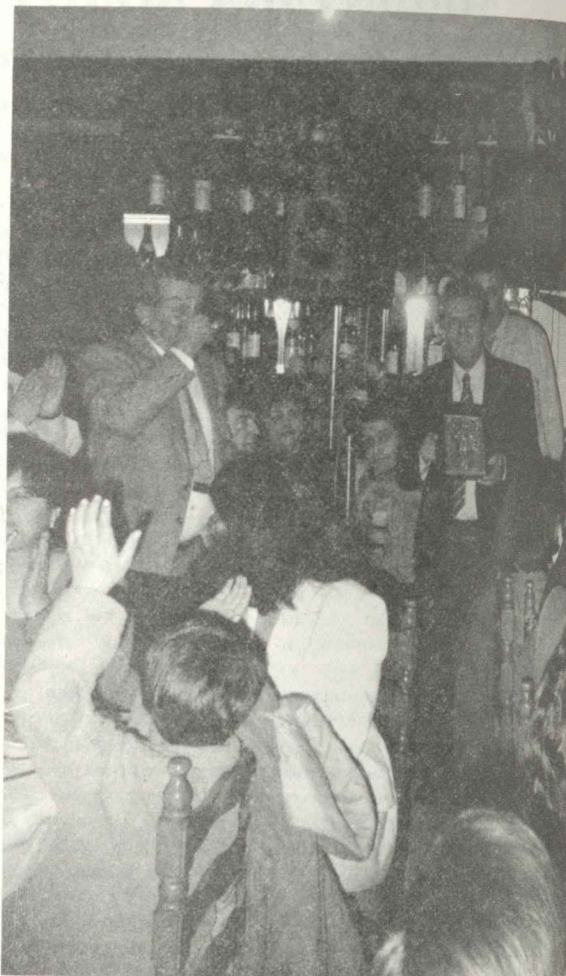
Το γλέντι, το κέφι, ο χορός και η διασκέδαση ξεπέρασαν κάθε προσδοκία μας, εκείνο το βράδυ στις 15-2-1997, όταν ανταμώσαμε, Δολιώτες και Ποντικατιώτες, για το κόψιμο της πίτας, στο κέντρο «Ακρογιάλι» στα Γιάννενα. Η απόλαυση, η ξεγνοιασιά και η συγκίνηση ακτινοβολούσαν απ' τα πρόσωπα όλων των Δολιωτών και Ποντικατιωτών και όλων των φίλων.

Κάτω από τους ήχους των Πωγωνήσιων και του κλαρίνου που μας συνόδευαν μέχρι το πρωί και κάτω απ' τους ήχους του τσουγκρίσματος των ποτηριών, μια ευχή ακούγονταν από τα χείλη όλων, χωριανών, κοντοχωριανών, γνωστών και φίλων: «συγχαρητήρια, και τον χρόνο» πάντα αξίοι κι αδερφωμένοι όπως και σήμερα».

Η οργανωτική επιτροπή το υπόσχονταν. Οι άνθρωποι το επιβεβαίωναν. Το κόψιμο της πίτας από τον πρόεδρο του Συμβουλίου Περιοχής Πωγωνίου κ. Αριστοτέλη Βίλλη, το επισφράγισε.

Θέλοντας να μεταφέρουμε την ατμόσφαιρα εκείνης της βραδιάς, δημοσιεύουμε φωτογραφίες. Θέλοντας να καμάρωστε και σεις, όπως άλλωστε καμάρωσαμε και μεις, τον Νίκο Υφαντή — τον συγγραφέα του δίτομου έργου «Το Δολό στο Πωγώνι» για το οποίο και τον τιμήσαμε, το ίδιο βράδυ, με ένα συμβολικό αντίδωρο προσφοράς του παραθέτουμε τα κείμενα: προσφώνησή του από τον Δημήτριο Πόση (πρόεδρο του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Δολού), την τόσο συγκινητική αντιφώνηση του Νίκου Υφαντή, καθώς επίσης και τον θερμό χαιρετισμό του Αργύρη Δέρμιου (Προέδρου του Πολιτιστικού Συλλόγου Ποντικατιωτών).

Θέλοντας, τον χρόνο, να έχουμε κοντά μας και όλους όσοι, για διάφορους λόγους απουσίαζαν από το κόψιμο της πίτας μας, ευχόμαστε: «Καλή χρονιά και τον χρόνο και πάντα μαζί».

Το ίδιο Βράδυ, ευχαριστήσαμε, συγχαρήκαμε και χειροκροτήσαμε τον συγγραφέα Νίκο Υφαντή

Ποιος είναι ο Νίκος Υφαντής

Ο Νίκος Υφαντής γεννήθηκε στο ορεινό χωριό Κάτω Λεσινίτσα, περιοχή Θεολόγου των Αγίων Σαράντα.

Στα χρόνια της Κατοχής αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το χωριό του και να μείνει κοντά στη γιαγιά και το θείο του στη Χρυσόδουλη Πωγωνίου.

Αποφοίτησε από το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς το 1955 και σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Υπηρέτησε δάσκαλος σε πολλά χωριά των Νομών Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων, καθηγητής σε Γυμνάσια και Λύκεια, Γυμνασιάρχης και Λειτουργός ως το 1994 που συνταξιοδοτήθηκε.

Είναι παντρεμένος με τη Μαίρη Ζωΐδου, δασκάλα, από το Δολό και πατέρας δυο παιδιών: Τον Θωμά και τον Αριστοτέλη.

Το 1972 εξέδωσε το βιβλίο «Ο Πωγωνήσιος Γάμος» το οποίο ευτύχησε να πάρει το πρώτο βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών. Έκτοτε εξέδωσε αρκετά βιβλία και συνεγράφετε σε εφημερίδες και περιοδικά. Έχει να παρουσιάσει πλούσια εκπαιδευτική, κοινωνική και πολιτιστική δράση και είναι μέλος πολλών Πολιτιστικών Συλλόγων και Γενικός Γραμματέας της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών.

Τι προηγήθηκε

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 7

Σήμερα, 18 Σεπτεμβρίου 1996, ημέρα Τετάρτη και ώρα 8 μ.μ., συνήλθε σε συνεδρίαση το Δικό Συμβούλιο του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Δολού Πωγωνίου Ιωαννίνων, με θέματα:

- 1)
- 2)
- 3) Ο Σύλλογος να τιμήσει τον κ. Νίκο Υφαντή
- 4)

ΘΕΜΑ 2

ΘΕΜΑ 3 Έγινε πρόταση από τον Πρόεδρο κ. Δημήτριο Πόση ο σύλλογος να τιμήσει δημόσια τον κ. Νίκο Υφαντή για τη δωρεά του στο σύλλογο των συγγραφέων δικαιομάτων του βιβλίου του «Το Δολό στο Πωγώνι - Ακριτικός Ελληνισμός».

Η πρόταση εγκρίθηκε ομόφωνα.

ΘΕΜΑ 4

Ο Πρόεδρος Δ. ΠΟΤΣΗΣ

Ο Γεν. Γραμματέας Κ. ΜΕΞΗΣ

Τα μέλη: ΜΕΞΗ ΕΛΕΝΗ, ΜΠΟΝΤΙΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΤΖΟΒΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, ΒΡΑΒΟΡΙΤΟΥ ΑΓΝΗ, ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΥΦΑΝΤΗ

Φίλτε, Νίκο Υφαντή, να είσαι πάντα καλά γερός, δυνατός και με κέφι να δουλεύεις πάντα άξιος.

Από 18-9-1996 είχαμε πάρει την απόφαση να σ' ευχαριστήσουμε και δημόσια για την από δωρεά σου —του υλικού των δυο συγγραμμάτων σου «Το Δολό στο Πωγώνι - Ακριτικός Ελληνισμός» μ' άλλα, λόγια των συγγραφέων δικαιομάτων σου— προς το Σύλλογό μας.

Μα, να! πιστεύουμε ότι τώρα ήρθε η ώρα να σου το ανακοινώσουμε.

Καί' αρχίζω, να σου πούμε τούτο: τα βιβλία σου-μας κινήθηκαν περισσό-πορο καλά απ' ό,τι θα περιμέναμε. Είμαστε, ξέρεις, ιδιαίτερα ευτυχείς και για τούτο το δεύτερο: με την παραπά-νη χειρονομία σου έγινες αιτία, τα παιδιά μας να βρεθούν με κάτι ολοκληρωμένο στα χέρια τους. Έτσι, όταν κάποια στιγμή θελήσουν να ψάξουν, να μάθουν για τις ρίζες τους, έχουν κάτι-κάπου να ανατρέξουν, σε κάτι να το αναζητήσουν. Εμείς είχαμε μπει μόνο στα προσωπικά μας βιώ-ματα από το χωριό, τα οποία, αν θέ-λας, συνοδεύονται και από τα βιώμα-τα και τις μνήμες της γενιάς των μα-νητών και των πατεράδων μας.

Τώρα, πόσοι έμειναν ή μένουν στο χωριό; Οι λίγοι!

Ποιος και σε ποιον να μολογήσει τι;

Έμεινε μόνο το βιβλίο να μιλάει, για πάντα, σε όλους. Γι' αυτό λέμε: τα παιδιά μας θα τ' αφήσουμε πλουσιό-τερα! Θα έχουν κοντά τους το βιβλίο σου —το δικό τους βιβλίο — το οποίο εξ' άλλου έγινε και βιβλίο όλων, βιβλίο των πολλών, το βιβλίο - κοινό κτήμα όλων όσων ενδιαφέρονται για ό,τι κα-ταγράφηκε για τους προγόνους μας.

Αυτό το τελευταίο, προς μεγάλη μας χαρά, επιβεβαιώνεται και από τις κριτικές που έρχονται —ή μια μετά την άλλη— στην εφημερίδα μας, τα Δολιωτικά.

Θεωμά, σε ευχαριστούμε, για όλα. Τούτο το ευχαριστώ μας, όπως σου το είπαμε και από την αρχή, θε-λήσαμε να το πούμε και δημόσια, μπροστά στον κόσμο, να μη μείνει δη-λαδή μόνο πάνω σ' ένα χαρτί - γραμμα ή εφημερίδα.

Σκεφθήκαμε ότι η καλύτερη, από κάθε άποψη, ευκαιρία είναι αυτή που μας δίνεται με το κόψιμο της πίτας μας δίναται με το κόψιμο της πίτας μας. Μαζί με τους Ποντικατιώτες θα την κόψουμε το Σάββατο 15-2-1997,

ώρα 9 μ.μ., στο κέντρο «Ακρογιάλι», στην Αμφιθέα. Θα είμαστε όλοι μαζί. Θα είμαστε, πιστεύουμε, πολλοί - Δολιώτες, Παννιώτες, φίλοι και γνω-στοί.

Θυμηθήκαμε το «ο λόγος είναι στόχος» και γι' αυτό έτσι αποφασίσα-με.

Και τώρα, αφού σου είπαμε τόσα πολλά, ήρθε η ώρα να σε χαιρετήσουμε.

Θα σε παρακαλούσαμε, η απόφασή μας, μόνο όσον αφορά την ημερομηνία, να σε βρει σύμωνα και να σ' έχουμε κοντά μας εκείνη την ημέρα.

Θα σε παρακαλούσαμε να το ση-

μειώσεις στο δεφτέρι σου.

Να είσαι πάντα καλά. Με Δολιωτικούς χαιρετισμούς και στη γυναίκα σου, τη Μαίρη, καθώς και στα παιδιά σας τον Αρη, τον Θωμά και την Κατερίνα.

Ο Πρόεδρος Δ. ΠΟΤΣΗΣ

Ο Γεν. Γραμματέας Κ. ΜΕΞΗΣ

Τα μέλη

ΜΕΞΗ ΕΛΕΝΗ, ΜΠΟΝΤΙΝΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ, ΤΖΟΒΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ,

ΒΡΑΒΟΡΙΤΟΥ ΑΓΝΗ,

ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

Υ.Γ. Σου στέλνουμε και αντίγραφο του πρακτικού της απόφασής μας.

Προσφώνηση του Νίκου Υφαντή από τον Πρόεδρο

Φίλοι χωριανοί και κοντοχωριανοί

Φίλοι των χωριανών και κοντοχωριανών που μαζεψήκατε και σεις, απόμε, στην αίθουσα αυτή:

Για την καινούργια χρονιά, εύχομαι: υγεία και ευτυχία. Πάντα, με χαρά και αισιοδοξία. Όλα θα πάνε καλά! Κανένας ας μην ανησυχεί.

Το φλουρί της πίτας που θα κόψουμε σε λίγο όλοι μαζί, απ' όποιον και αν βρεθεί, ας σέβεται τύχη και ευχή.

Ερείς οι Δολιώτες, αποφασίσαμε με την ευκαιρία αυτή να δώσουμε μια επιπλέον ευχή στο Νίκο Υφαντή, ο οποίος τόσο έχει ασχοληθεί και έγραψε για την περιοχή.

Ο δικός μας Άγιος Χριστόφορος, πάντα να τον συντροφεύει και να τον ακολουθεί στη ζωή, για ό,τι καλύτερο ο ίδιος θέλει και επιθυμεί.

Παρακαλώ πολύ, ας έρθει ο Νίκος Υφαντής, να τον χειροκροτήσουμε και να του χαρίσουμε αυτή την ευχή.

Αντιφώνηση του Νίκου Υφαντή

Κύριε Πρόεδρε του Διοικ. Συμβουλίου του Συλλόγου μας

Αγαπητοί συγχωριανοί Δολιώτες, φίλοι συντοπίτες Ποντικατιώτες

Η γυναίκα μου, τα παιδιά μου και ο ίδιος προσωπικά, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τον πρόεδρο και τα μέλη του Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου του χωριού μας, για την απόφασή τους να με τιμήσουν δημόσια, για τη συγγραφή του πονημάτος μου «Το Δολό στο Πωγώνι - Ακριτικός Ελληνισμός».

Οφείλω επίσης να τους ευχαριστήσω για τα ξεστά τους λόγια με τα οποία μου ανακοίνωσαν την απόφασή της απονομής τιμής.

Να ευχαριστήσω ακόμα για την παρουσία τους, τους φίλους και γείτονες Ποντικατιώτες, με τους οποίους με συνδέουν δεσμοί αγάπης. Πέρα από το ότι είχα διατελέσει, για σύντομο χρονικό διάστημα, πρόεδρος της Κοινότητάς τους κατά τη μεταπολίτευση, πρώτος όμως, γιατί ο χώρος αυτός της ακριτικής περιοχής είναι κοινός, ενιαίος και αδιάσπαστος και όσα ανασφονταί στο Δολό έχουν άμεση σύνδεση και σχέση με όλη την περιοχή.

Φίλοι συγχωριανοί! Σ' αυτό τον τόπο συμμάχησα τα κουρέλια της προσφυγιάς και βρήκα καταφύγιο και φωλιά να κορνάρω. Βρήκα ανθρώπινη ζεστασιά και μπόρεσα, με τη συμπαράστασή σας, να επωλώσω τα κατα-κάθια της ψυχικής μου γύμνιας και της πνευματικής μου κενότητας.

Το βιβλίο αποτελεί μια μικρή προσφορά, δέγισμα ελάχιστης αγάπης και βαθύτατου σεβασμού, χρέος και καθήκον προς τους ανθρώπους με τους οποίους ζυμώθηκα, ένωση την αγνότητα της καρδιάς τους και την περηφάνειά της καταγωγής τους, έλξη απεπληρωμένης στιγμής χαράς και λύπης, ρούφηξα το καταστάλαγμα της πείρας τους, συμπεριέλαβα τη σκληρή πάλη τους για επιβίωση και βήγα αναγω-μένος, ξαναγινωμένος, με πότερη πείρα και αγάπη γι' αυτούς, που αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο, το βασικό κύτταρο της φυλής μας, το στήριγμα και τη ραχοκοκκαλιά της Πατρίδας.

Βάθρελα όμως και τούτη την ώρα της εξομολόγησης να δηλώσω ότι οι τιμές ανήκουν σε δυο εξέ-χουσες Δολιωτικές προσωπικότητες. Στον μπάμπα Υφαντή, τον Χρηστάκη Ζωΐδη, τον ακάματο και ακα-τάβλητο πρωτομάστορα με την ανυστερόβουλη αγάπη για τους ανθρώπους του της γενέθλιας γης του και στον Δολιώτη δάσκαλο, τον μακαρίτη πεθερό μου Αριστοτέλη Ζωΐδη, με το δαίσατο πάθος της συλλογής παραδοσιακού τοπικού υλικού και αθεράτευτου λάτρη του χωριού του.

Με απέραντο σεβασμό και από τη θέση αυτή, σκύβα ευλαβικά το γόνο και ανάβα ένα κερί στη μνήμη τους.

Και τα δυο μέλη του βιβλίου αφιερώθηκαν στους ελάχιστους που απέμειναν στα χωριά μας, στους ακριτες, που βιώνουν τον πόνο, τη θλίψη και την απόγνωση και σε όλους τους ταξιδευμένους μας «όπου γης» για να αναπολούν, να νοσταλγούν και να μη λησμονούν.

Θα κλείσω τα λίγα ευχαριστήρια αυτά λόγια με όσα σσά γραφει το Διοικητικό Συμβούλιο στην επι-στολή που μου απηύθυνε:

«Τώρα — γράφει — πόσοι έμειναν ή μένουν στο χωριό; Οι λίγοι!

Ποιος και σε ποιον να μολογήσει τι;

Έμεινε μόνο το βιβλίο να μιλάει, για πάντα, σε όλους. Γι' αυτό λέμε: Τα παιδιά μας θα τ' αφήσουμε πλουσιότερα. Θα έχουν κοντά τους το βιβλίο σου — το δικό τους βιβλίο — το οποίο εξ' άλλου έγινε και βιβλίο όλων, βιβλίο των πολλών, κοινό κτήμα όλων όσων ενδιαφέρονται για ό,τι καταγράφηκε για τους προγόνους μας». Και μόνο γι' αυτό το λόγο άξιζε ο κόπος και η προσπάθειά.

Σας ευχαριστώ όλους από καρδιάς, καλή αντίκριση στο «τσουμπάρι» του χωριού και καλή δια-σκέδαση.

* Ευχαριστώ.

Απ' το Ημερολόγιο μιας Δολιώτισσας

Ο ΕΡΧΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Μετά από την κακοκαιρία του χειμώνα όπου όλοι στο χωριό απολαμβάνανε το εσωτερικό του σπιτιού μας με τα χοντρά στρωσίδια και την θαλπωρή του αναμμένου τζακιού με τον ερχομό της άνοιξης άλλαζε και ο τρόπος ζωής των χωριανών. Ήταν πλέον ο καιρός να ασχοληθούμε με τις αυλές μας και τα σοκάκια μας που λόγω του χειμώνα παραμελούσαμε λίγο.

Ο Μάρτης ήταν ο μήνας που η ημέρα μεγάλωνε και ο καιρός καλύτερευε και επέτρεπε την τάξη και καθαριότητα στις αυλές μας, που από το τάισμα των ζώων κλπ. δεν είχαν την πρόπουσα καθαριότητα.

Μια καλή ημέρα λοιπόν ήταν στο πρόγραμμα για να μπει κάποια τάξη στις αυλές μας, γιατί η καθαρή αυλή όπως λέγεται στο Πωγώνι είναι δείγμα νοικοκυροσύνης για το κάθε σπίτι.

Εκτός από το σκούπισμα της αυλής τα καυσόξυλα (ντουμπέτια) που είχαν μείνει έπρεπε να μπουν σε καλή σειρά.

Να αδειάσει ο βορρός από τα παλιά ξύλα γιατί σε λίγο άρχιζαν οι νοικοκυρές να τοποθετούν καινούργια ξύλα για τον επόμενο χειμώνα και τούτο γινόταν, προτού ακόμη ανέβουν οι χυμοί στα δένδρα, γι' αυτό η κάθε νοικοκυρά φρόντιζε κάθε καλή ημέρα να φέρει τουλάχιστον ένα φόρτωμα ξύλα. Στολίδι στις αυλές μας ήταν και τα ίσια και καλά ξύλα που έκοβε η κάθε νοικοκυρά.

Ο Μάρτης με τις ξαφνικές βροχές του πολλές φορές θυμάμαι έκανε μούσκεμα την μάνα μου στο δρόμο. Τότε το ξεφόρτωμα από το ζώο γινόταν γρήγορα όπου τύχαινε ακόμη και στην μέση της αυλής όσο να περάσει το σύννεφο.

Με το κράτημα του καιρού κύρια έγνοια ήταν να μπουν στον βορρό με τάξη.

Μεγάλη ήταν η ικανοποίηση όταν κάνοντας λίγα βήματα προς τα πίσω αγνάντευε το ψήλωμα και την ίσια γραμμή του βορρού.

Χαρές απλές αγνές και ανεπανάληπτες για τα χρόνια που ζήσαμε στο

χωριό που για το σήμερα αποτελούν ένα ειρωνικό χαμόγελο.

Κάτι άλλο πάλι που με φέρνει πίσω στα χρόνια εκείνα ήταν και το καθάρισμα των σοκακιών, όπως χαρκτηριστικά λέμε τους δρόμους στο χωριό.

Τότε εκτός από την προσωπική εργασία που τύχαινε να επιβάλλεται υποχρεωτικά από τον Πρόεδρο ο κάθε ένας με το ηλιοβασιλέμα προαιρετικά με μια χορταρένια σκούπα, που θα είχε φτιάξει η γιαγιά, η μάνα μας, στα χέρια μια γραβάλα ή φτυάρι καθαρίζαμε το δρόμο που αναλογούσε στο σπίτι μας. Η δουλειά αυτή γινόταν συνήθως από εμάς τους νεότερους που κάθε Σάββατο και μεγάλη γιορτή ήταν ξεχωριστή χαρά και ευχάριστη απασχόληση, γιατί η γειτονιά μας ήταν γεμάτη από κόσμο και με τον τρόπο του καθαρίσματος έβρισκες και τον χρόνο να καθίσεις σε κάποιο πέτρινο πεζούλι να γελάσεις να αστειευτείς και συγχρόνως να νοιώσεις ικανοποίηση που αγνάντευες το σοκάκι από του Κινζώρη μέχρι του Νάσιο-Μάστορα να λάμπει.

Στη σκέψη μου αυτή την στιγμή προβάει η μάλε Φροσύνη με την παραιοδοσιακή της φορεσιά, το χέρι της το ένα με την παλάμη στο μέτωπο και με το άλλο να κρατά ένα μαστραπά νερό καταβρέχοντας το χώμα μας έλεγε «μωρ' μαύρες γαννίδες τι κάνετε σηκώσατε ντουμάνι».

Άλλη φορά πάλι με το ίδιο ανταρτικό ύφος της μας έλεγε: «Τι κάθεστε στα πεζούλια, σας πήρε η νύχτα, βάρεσε ο παπάς την καμπάνα για χαιρετισμούς».

Χαιρετισμοί! Μια γλυκειά νοσταλγία της άνοιξης και το προμήνυμα του Πάσχα στο χωριό.

Η εκκλησία μας φωτισμένη με τα τρεμάμενα κεριά, έδινε στις ψυχές μας μια ξεχωριστή αγκαλιάση.

Οι κατά καιρούς ιερείς μπροστά στην εικόνα της Παναγίας στη μέση να ψάλλουν «Χαίρε νύμφη» και οι ψάλτες μας ο μακαρίτης Θεοδόσης Κουτσός με το κύριε ελέησον — κύριε ελέησον που από τις πολλές φορές που το επαναλάμβανε εμείς τα παιδιά το ακούγαμε σαν να λέει κλήσον και χαμογελούσαμε περίεργα.

Η χαρακτηριστική φωνή του μακαρίτη Χριστόφορου Νάστου που άφησε εποχή με την βυζαντινή του ψαλμωδία όταν έλεγε το Άσπυλε Αμόλυντε σε έκανε να αναρριγείς και να αισθάνεσαι θείο δέος.

Όλα αυτά όμως είναι περασμένα, όχι όμως κατά τα κοινώς λεγόμενα ξεχασμένα, γιατί αποτελούν ένα κομμάτι της ζωής μας που δεν το επισκιάζει, ούτε το πολυτελές διαμέρισμα, η μαρμαρίνη αυλή, ο ασφαλοστρωμένος δρόμος και οι λαμπερές εκκλησίες των μεγαλουπόλεων που ζούμε.

Ο ερχομός της φετινής άνοιξης, όπως και κάθε άνοιξη, θα μας κρατάει νοσταλγούς αυτών των γλυκών αγνών αναμνήσεων και θα είναι ο συνδετικός κρίκος που θα μας φέρνει πίσω στις ρίζες του χωριού μας.

Δολιώτισσα

ΤΟ ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ

του Μιχάλη Κολυβάκη

Με τη λήξη του εμφυλίου πολέμου και την επιστροφή όσων στις πόλεις εγκαταστάθηκαν, οι πιο πολλοί στριμώχτηκαν κακήν κακώς σε χώρους ακατάλληλους, χωρίς να δημιουργήσουν σταθερές προϋποθέσεις, μια ομάδα α Δολιώτες, συζητώντας στις συναντήσεις τους στο χάνι του Νίκου Θανόπουλου τα προβλήματα της εποχής τους, είχαν τη φαινή ιδέα και βάλαν μπρος να σουν κατοίκους στα χωριά του λεκανοπέδιου της νότιας πλευράς της Πόλης, που δεν απείχαν και πολύ μακριά απ' αυτήν να μετοικήσουν στο δικό τους και γι' αυτό φρόντισαν να τους βρουν σπίτι να εγκατασταθούν και χωράφια να καλλιεργήσουν και απ' το πρόγραμμα αποκατάστασης συμμοριόπληκτων ζώων κτηνοτροφικά και υποζύγια. Στο ακριτικό χωριό που γίνεται λόγος ο Θανόπουλος ο Σακελλάρος και ο Λατσούνας παίξαν πρωτοποριακό ρόλο για τη μακροήμερη του χωριού τους και με προσπάθειες όλων πέτυχαν να απομειώσουν τους φιλοξενούμενους και να τους κάνουν ισάξιους σε αγάπη και ενδιαφέρον για το καλό όλων.

Ο Κώστας Λατσούνας εργαζόταν στην τεχνική υπηρεσία της Νομαρχίας ως μηχανικός επιφορτισμένος με το πρόγραμμα αποκατάστασης και γνώριζε το χωριό με όλες τις λεπτομέρειές του, ο Μήτσιος Σακελλάρης στην Εφορία καπνίου και ήξερε τις ανάγκες και την οικονομική κατάσταση των κατοίκων όσων χωριών καλλιεργούσαν τέτοια και ο Θανόπουλος είχε δικό του χάνι κι εκεί αντάμωνε τις Κυριακές ή τ' απογεύματα αργιών και επί πλέον ήταν νομαρχιακός σύμβουλος της επαρχίας, διαμορφώναν προτάσεις και σιγά-σιγά τις βάζαν μπρος να τις πραγματώσουν.

Όσες οικογένειες εγκατεστάθηκαν στο χωριό τους είχαν συγγένεια κι ήταν πολυφαμελίτες με τσούρμο παιδιά, όλα σχεδόν για το σχολείο, κάτι πολύ σημαντικό για τις ακριτικές περιοχές και τραυματισμένες βαριά απ' τον εμφύλιο. Αφού τους δώσαν σπίτι να μείνουν, φρόντισαν να τους βρουν ρούχα να ντυθούν από συγχωριανούς τους στην Αμερική και για την εποχή τους όταν ανοίγαν τα δέματα, χάζευαν με την ποικιλία και τους χρωματισμούς, εφοδιάζοντάς τους συγχρόνως με εργαλεία, από πέντε έξι πρόβατα ιταλικής προέλευσης, υποζύγια απ' την Ούντρα, παραχωρώντας συνάμα και χωράφια να καλλιεργήσουν. Οι φιλοξενούμενοι ριχτήκαν με τα μούτρα στη δουλειά κάτι που 'κάναν και στη γενέτειρά τους, αλλά τα εδάφη εδώ, επειδή ήταν ακαλλιεργητά για χρόνια, ήταν πιο αποδοτικά και οι κληματολογικές συνθήκες, αν δεν ήταν καλύτερες απ' τα πάτρια εδάφη τους, ήταν εξίσου ήπιας αν όχι ηπιότερες και πέτυχαν να διώσουν μιας δεκαετίας ν' αφομοιωθούν και ν' αγαπήσουν τη νέα τους κατοικία όπως και αυτή της γενέτειράς τους. Κι όταν αργότερα αδειάσαν τα γύρω χωριά, το δικό τους συνέχιζε να έχει ζωή, τότε άρχισαν οι κάτοικοι του χωριού και των διπλανών να βλέπουν πόσο διορατικά ενήργησαν τα τρία άτομα που είχαν υπ' την ηρωτοβουλία.

Περάσαν οι δεκαετίες, τα παιδιά μεγάλωσαν, ξενιτεύτηκαν κι αυτά να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες για τις οικογένειές τους, αλλά διατηρούσαν δεσμό με το χωριό τους, που μεγάλωσαν με όλα του τα ήθη και τα έθιμα, στους συλλόγους του σε όποια πόλη κι αν ήταν εγκατεστημένοι, συμμετείχαν ενεργά και φροντίζαν να πετύχουν οι στόχοι των συνιδρυτών και το κατάφεραν. Είτα τα καλοκαίρια και τις γιορτές των Χριστουγέννων και του Πάσχα το χωριό τους έσφυζε από ζωή και τούτο οφειλόταν στην αγάπη τους. Μια τετραετία ο Κώστας, παιδί του Χρίστου ενός απ' τις τρεις οικογένειες, συγκρότησε ψηφοδέλτιο με τους άλλους κι όταν βγήκε, μαζί με τη δουλειά του κοίταξε ν' ανταποκριθεί και στα νέα καθήκοντά του και πρωτοτύπησε. Ανέθετε τις πιστώσεις απ' τα κρατικά προγράμματα να τις διαχειρίζονται οι δημότες της Κοινότητας και να παρακολουθούν την εξέλιξη των εργασιών, πετυχαίνοντας μικρότερο κόστος και ποσοτικά ανώτερη εργασία, ώστε το παράδειγμά του να συζητιέται σε δημόσιους χώρους και να αισθάνονται κι οι χωριανοί του ικανοποίηση.

Πέρα απ' αυτό δημιουργήθηκε μια νέα αντίληψη για το χωριό τους και ο Χριστόφορος, ξάδερφος του Κώστα, ύστερα από πολλές περιπέτειες στην επαγγελματική του αναζήτηση και με την πίστη ότι με το πείσμα και εργασία μπορεί να πετύχει, πήρε τη μεγάλη απόφαση να φτιάσει μια τουριστική μονάδα και άρχισε να πραγματώνει τη σύλληψή του...

(Απόσπασμα από τη 12η ανολοκλήρωτη συλλογή αφηγημάτων, στη σειρά δεύτερη)

(Από τον Χ. Οικονομίδη, εργόνη του Γιάννη Κουβαράκη)

Από τη Δημοκρατία Μούστου πήραμε και δημοσιεύουμε την παρακάτω επιστολή:

Προς την εφημερίδα «ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ»

Αθήνα 10 Φεβρουαρίου 1997

Επειδή εδώ και αρκετό καιρό, η Αδελφότητα Δολού Αθηνών δεν λειτουργεί και σύμφωνα με το καταστατικό πρέπει να προκηρυχθούν εκλογές για νέο συμβούλιο, πιστεύοντας ότι θα διευκολύνω τις διαδικασίες, θα ήθελα να σας γνωρίσω την απόφασή μου να παραιτηθώ από αντιπρόεδρος της αδελφότητας Δολού Αθηνών.

Με πολλή εκτίμηση
Δημοκρατία Μούστου